

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Абетка моральних цінностей

Абетка цінностей студентів і дітей
на матеріалі літературної спадщини В.О. Сухомлинського

КИЇВ — 2024

Рекомендовано до друку
Вченою радою факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
(протокол №3 від 16 травня 2024 р.)

Керівник проєкту «Дитяча усмішка»:

Сухомлинська Л.В., доктор філософії, старший науковий співробітник сектору Сухомлиністики відділу педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського.

Координатори проєкту «Дитяча усмішка»:

Козир М.В., доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Б. Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;
Терещенко О.І., заступник директора з навчально методичної роботи, вчитель початкових класів школи І–ІІІ ступенів № 231 Оболонського району міста Києва, сертифікований тренер за програмою «Нова українська школа».

Художники-ілюстратори:

Чайкіна О.О., керівник гуртка ужитково-декоративного мистецтва Центру туризму та краєзнавства учнівської молоді Оболонського району міста Києва;
Щербакова Ніна, учениця 9-В класу Ліцею №19 «Межигірський», м. Київ.
Григорчук Анна, учениця 4-А класу, школи І–ІІІ ступенів № 231 Оболонського району міста Києва;
Доманський Марк, учень 4-А класу, школи І–ІІІ ступенів № 231 Оболонського району міста Києва;
Щербакова Наталія, учениця 4-А класу, школи І–ІІІ ступенів № 231 Оболонського району міста Києва.

Електронна верстка:

Козік Олександра, студентка ІІІ курсу спеціальності 035 «Філологія» (Українська мова та література) Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Укладачі:

Козік Олександра, студентка ІІІ курсу спеціальності 035 «Філологія» (Українська мова та література) Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;
Петренко Каріна, студентка ІІІ курсу спеціальності 035 «Філологія» (Німецька мова і література) Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;
Холявінська Софія, студентка ІІІ курсу спеціальності 035 «Філологія» (Французька мова і література) Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

Сухомлинська О.В., головний науковий співробітник ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України;
Братко М.В., доктор педагогічних наук Київського столичного університету, професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка;
Дика Н.М., кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри мовно-літературної освіти інституту післядипломної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;
Леонтієва І.В., кандидат педагогічних наук доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Факультету педагогічної освіти Київського столичного університету імені Б. Грінченка, кандидат педагогічних наук.

В основі «Абетки моральних цінностей» містяться визначення людських чеснот і відповідні трактування цінностей видатного українського педагога сучасності Василя Олександровича Сухомлинського, директора Павлівської школи, автора ідеї «Школа під блакитним небом». Також до збірки увійшли думки, міркування, власні висловлювання українських дітей і студентів щодо формування моральних цінностей у часи невизначеності. Авторами осучасненої версії «Азбука моральних заповідей» (розміщеної в книзі В.О. Сухомлинського «Як виховати справжню людину») є студенти-філологи Київського столичного університету імені Бориса Грінченка та учні 4-А класу школи І–ІІІ ступенів № 231 Оболонського району м. Києва (учасники всеукраїнського проєкту «Дитяча усмішка», присвяченого 106-річчю В.О. Сухомлинського). На сторінках цієї збірки на вас чекають неймовірні візуалізації внутрішнього світу дитини, сторінки творчості для дітей і батьків, кейси для міркування. Збірка призначена для читання дорослими дітям дошкільного або молодшого шкільного віку.

Для дітей молодшого шкільного віку, вчителів, психологів, майбутніх педагогів і небайдужих батьків.

ВАСИЛЬ

С
У
Х
О
М
Л
И
І
С
Ь
К
И
Й

Дати дітям радість праці, радість успіху в навчанні, пробудити в їхніх серцях почуття гордості, власної гідності - це перша заповідь виховання.

Шановні батьки та діти!

З великим задоволенням і глибокою повагою представляємо вам книгу "Абетка моральних цінностей", присвячену спадщині видатного педагога і гуманіста Василя Олександровича Сухомлинського. Ця книга є нашим спільним шляхом у вихованні дітей, яких ми з ним так сильно любимо.

В.О. Сухомлинський приділяв велику увагу моральному вихованню дітей і прагнув розвивати в них найвищі людські цінності. Його ідеї, підходи та мудрість перетинають покоління і залишають незабутні враження у серцях багатьох батьків та вихователів. Власним доробком він засвідчив, що моральні цінності не тільки формують сильну особистість, але й сприяють формуванню гармонійного суспільства.

Це - особлива публікація, створена з метою допомогти вам виховати своїх дітей у гармонії з високими моральними стандартами. У сучасному світі, де швидкість змін неймовірна, важливо не лише надавати дітям знання і навички, але й формувати в них цінності, які будуть служити їм надійним компасом у житті.

Вона пропонує доступний, структурований і надзвичайно цікавий підхід до розгляду різних аспектів моральності. Ми, як автори цієї книги, зробили спробу створити абетку моральних цінностей крізь призму епох, спираючись на власний життєвий досвід в умовах суспільної кризи й політичних трансформацій. "Абетка моральних цінностей" допоможе вам пояснити такі поняття як чесність, повага, справедливість, доброта, толерантність і багато інших, в доступній формі для вашої дитини.

У цій книзі ви також знайдете практичні поради та вправи, які допоможуть вам спілкуватися з дітьми на тему моральних цінностей. Ви зможете створити щиру та довірливу атмосферу, у якій молоде покоління буде почувати себе комфортно, щоб обговорювати власні переживання та ставити питання.

Книга "Абетка моральних цінностей" дарує вам можливість поглибитись в ідеї та принципи В.О. Сухомлинського, які залишаються актуальними й нині. Вона стане надійним путівником у вихованні гармонійних особистостей, які здатні нести добро у світ.

Нехай ця книга буде вірним супутником у вихованні моральних цінностей у вашій родині. Використовуйте її з любов'ю та розумінням, створюючи морально насичений світ для ваших дітей. Бажаємо вам натхнення, задоволення і багато цікавих дискусій під час читання.

З повагою,
автори книги: студенти-грінченківці та учні.

АЗБУКА МОРАЛЬНИХ ЗАПОВІДЕЙ

В.О.Сухомлинський

«Як виховати
справжню людину»

Б Батьківщина – твій дім, твоя колиска. У рідному домі не завжди все гаразд. Є в нас своє лихо і горе. Говорячи про них, пам'ятай: ти говориш про лихо і горе свого рідного дому... Говорити про недоліки – для цього великого розуму не треба. Зневажай демагогію і балаканину. Думай і роби все для того, щоб перемогли добро і справедливість... **Батько – найрідніша, найдорожча для тебе людина**, в образі якої втілюється людська відповідальність за твою появу на світ, за кожний твій крок, вчинок, за весь твій життєвий шлях – від народження до смерті... Бути гідним свого бать-

ка – твоя особиста честь.

Будьте добрими дітьми для своїх батьків. Три нещастя є в людини: смерть, старість і погані діти – говорить українська народна мудрість.

Старість невідворотна, смерть – невблаганна, перед цими нещастями ніхто не може зачинити двері свого дому. А від поганих дітей дім можна зберегти, як від вогню. І це залежить не тільки від твоїх батьків, а й від вас самих – дітей.

Бути справжньою людиною – це означає віддавати сили своєї душі в ім'я того, щоб люди навколо тебе були красивішими, духовно багатшими, щоб у кожній людині, з якою ти зустрічаєшся в житті, залишилося щось хороше від тебе, від твоєї душі.

Бережи та шануй пам'ять про померлих. У кого немає в душі минулого, в того не може бути й майбутнього.

Г

Гідність – мудра влада тримати себе в руках. Благородство твоєї людської особистості виявляється в тому, наскільки мудро й тонко ти зумів визначити, що гідне і що негідне. Гідне повинно стати самою суттю твоєї духовної культури...

Д

Дідусеві й бабусі – почесне місце в домі. Якщо вирішується як якась нелегка і непроста справа – перше слово нехай належить дідусеві й бабусі. Не соромся і не бійся поділитися з ними своїми радощами або горем, вони вміють освітлювати людську радість мудрістю життя, і радість зробить тебе подвійно щасливим...

Ж

Жіночість – це найвищий вияв людської краси. В цій красі – народження нового життя, цвітіння розвитку.

Носій і творець життя – жінка – найглибше втілює високоморальне ставлення до майбутнього людства. Поважати жінку – означає поважати життя.

З

Знання – неоціненне багатство, якого маєш ти набути в роки дитинства, отрочтва, ранньої юності. Те, чого ти не здобув у юні роки, ніколи не здобудеш потім. Твій обов'язок – учитися в повну міру своїх сил.

І **ще** є одне духовне начало в нашій людській любові. Це – наша потреба в людині. Не можна жити без почуття й усвідомлення того, що ти комусь потрібен, що хтось бачить увесь сенс свого життя лише тому, що є на світі ти.

К **раса** – могутній засіб виховання чутливості душі. Це вершина, з якої ти можеш побачити те, чого без розуміння й відчуття прекрасного, без захоплення і натхнення ніколи не побачиш. Краса – це яскраве світло, що осяває світ... Я б назвав красу гімнастикою душі – вона випрямляє наш дух, нашу совість, наші почуття, переконання. Краса – це дзеркало, в якому ти бачиш себе.

Любов до людей – це твоя моральна серцевина. Любов – могутня вихователька.

Вона робить людину чистішою, чеснішою, щирішою, вимогливішою і суворішою в додержанні основ життя...

Людина залишає себе насамперед у людині.

У цьому наше безсмертя.

У цьому найвище щастя і сенс життя.

Якщо ти хочеш залишитися в серці людському – виховуй своїх дітей.

Виховання людини – найважливіший громадський обов'язок.

М

Мати творить твою неповторну особистість – ось у чому сенс, мистецтво і майстерність того, що ми називаємо народженням.

Берегти матір – означає турбуватися про чисте джерело, із якого ти пив від часу свого першого дихання і будеш пити до останньої хвилини свого життя.

Мужність – це справжня краса духу й тіла, переконань і вчинків. Мужність робить людину могутньою і доброю, сильною і ласкавою.

Н

Ніколи не забувай про свою теплу, затишну колиску, з якої ти вилетів, як пташеня, якби не вона – ти був би ніщо, перед тобою не відчинилися б двері у величезний світ Батьківщини.

О

Опановуй головне в духовній культурі – культуру людських відносин: умій розрізняти в людині світле і темне.

Те, що ми називаємо повагою до людини – це віра в добре начало в ній.

П

Праця – це не тільки лопата й плуг, а й думка.

Дуже важливо, щоб наші вихованці переконалися на власному досвіді, що думка – це нелегка праця, і саме її складність, трудність і дає людині велику радість.

Р

Рід людський складається з поколінь, – це велика мудрість нашого буття...

Повага, шанування старших поколінь – закон нашого життя.

Поважати старших треба тому, щоб утверджувати гідність кожної людини.

С

Скромність – це дисципліна людських відносин, вчинків, бажань, думок і почуттів, волі та характеру.

Бути скромним – означає ні на мить не забувати, що кожна людина, з якою ти спілкуєшся, має свою гідність, і твоє справді вільне і щасливе життя полягає в тому, щоб утверджувати гідність кожної людини.

Совість живе в людському житті лише на поживному ґрунті совісності, сорому; совість – це знання, багато разів помножене на переживання, почування, а похідними цієї дії є сором, відповідальність і обов'язок, повинність.

Соромся порожнечі душі. Найбільше соромся того, що в тебе немає своїх святинь, своїх непохитних, незаперечних істин, правил, принципів.

Соромся слабовілля, безпринциповості, «безхребетності». Гори від сорому, якщо відчуваєш, що в тобі заворушився мерзенний черв'ячок, ім'я якому «моя хата з краю».

Соромся безвідповідальності, легковажності своїх почуттів, уподобань, у своїх почуттях треба бути вірним і зобов'язаним.

Соромся безкультурності. Невігластво розуму і почуттів збіднюють людину, роблять її примітивною.

Т

Терпимість і непримиренність

дуже важливі елементи духовної культури, які тобі треба опанувати для того, щоб орієнтуватись у безмежно складному світі людських пристрастей і характерів.

У

**Умій відчувати поряд із собою люди-
ну**, умій розуміти її душу, бачити в її очах
складний духовний світ – радість, горе,
біду, нещастя.

Умій бути вдячним. Почув похвалу –
дякуй і радій, що ти рухаєшся в напрямку
людської досконалості. Почув докір,
осуд – дякуй за те, що тебе вчать жити.

Умій правильно бачити навколо себе
щедрість і скнарість, справжнє багатство
душі й потворну убогість.

Умій жаліти і шкодувати, берегти і
оберігати; умій побачити ту безмежно
дорогу людську цінність, де від золотої

купи залишилося кілька зернинок, від яскравого і гарячого багаття – кілька жаринок, від багатого плодозбору – кілька яблук.

Умій бути скромним, оберігати себе й інших від зухвальства, несправедливості, надокучливості. Учитель творить людину. Ці мудрі й вагомі слова можна сказати тільки про матір і батька. Знай, що велике щастя вчителя – бачити тебе таким, яким він створив.

Ш

Школа – це духовна колыска народу. Чим більше піклування про свою колыску виявляє народ, тим блискучіше його майбутнє, школярі – це не просто діти, які зібралися в одному місці.

Вони являють собою дитяче суспільство, що живе за своїми гармонійними законами.

Ю

Юнаки і дівчата, ви повинні знати історію свого народу, у ваші душі мають увійти кращі народні традиції, стати для вас святим законом.

Я

Якщо ти робитимеш тільки те, що хочеться, якщо активність твоя спонукатиметься тільки передчуттям задоволення – в житті у тебе нічого не буде дорогого і святого, душа твоя не осягне, що таке любов, відданість, бажання твої будуть низькими і убогими, а життя без благородних людських бажань – порожнім і нудним.

1

Р
О
З
Д
І
Λ

ДІТИ ПРО ЦІННОСТІ

А Акуратність – це обережне,
охайне ставлення до себе
і навколишнього світу.
(Григорчук Анна)

Батьківщина – це місце, де я
народився, через це воно най-
рідніше. І якщо ти десь поїхав,
то тобі завжди хочеться по-
вернутися в рідний дім, де за-
тишно і де на тебе чекають.
(Доманський Марк)

Б

Г Гідність – це коли ти з
повагою та усвідомленням
ставишся до себе, інших людей,
країни, не боїшся відстоювати
та боротися за це. (Григорчук Анна)

М

а

л

ю

н

к

и

Д

Дідуся та бабуся поважай –
вони заслуговують на це.

Для них ми найдорожчі у
світі, для нас вони готові на

все, так і ми повинні їм допомагати у
всьому. Треба завжди поважати старших,
бо вони розумніші за тебе і якщо тобі вони
щось радять, то треба прислуховуватися.

(Доманський Марк)

Життя – це шанс, який тобі
дають один раз. Щоб
людина по собі залишила
слід вічний, треба просто
бути добрим та робити добро
(Щербакова Наталія)

Ж

З

Знання – це інформація, яка нам необхідна для сприйняття оточення, навколишнього середовища, майбутнього.
(Григорчук Анна)

Краса людини - не в багатому одязі чи в дорогому телефоні, а в розумі, вихованості, чесності та характері. (Доманський Марк)

К

Л

Людська любов – це бажання бути поряд із людиною 24\7. Відчувати її запах, торкатися до неї, почуватися щасливим лише тому, що ця людина присутня в твоєму житті й приймати її безумовно такою, якою вона є.
(Щербакова Наталія)

ІЛЮСТРАЦІЯ ДІТОК ІЛЮСТРАЦІЯ ДІТОК ІЛЮ
ІЛЮСТРАЦІЯ ДІТОК ІЛЮСТРАЦІЯ ДІТОК ІЛЮ

Батьківщина – це
рідна земля, яку
неможливо
забути.

М

Матусю треба цінувати та поважати і ніколи не забувати про неї, бо вона тебе народила і почала твій шлях в житті. *(Доманський Марк)*

Опанування людських відносин -

це внутрішнє усвідомлення, які відчуття у тебе викликає людина, яку енергію випромінює та які цінності несе.
(Григорчук Анна)

П

Праця – це робота людини, яка необхідна, щоб задовольнити свої потреби. Праця у кожного своя, у когось - фізична, у когось - розумова. Якщо людина займається своєю найулюбленішою справою, то і праця для неї неважка.
(Доманський Марк)

Родина – це тепле й дружнє коло, у якому мене люблять. У моєму житті родина завжди на першому місці! Вона означає місце, де на мене завжди чекають і приймають.
(Щербакова Наталія)

С

Скромність – це вміння тримати себе в руках, бути спокійним, стриманим, але на жаль, в наш час все менше і менше таких людей. *(Доманський Марк)*

Т

Терпимість – це твоє вміння поважати думку іншої людини, навіть якщо ти з нею не погоджуєшся. Непримиренність – це те, коли ти категорично не погоджуєшся з думкою та діями іншої людини, бо це порушує твої права і загрожує твоєму життю та безпеці. *(Щербакова Наталія)*

У

Уміння відчувати людину – це властивість людини слухати, розуміти, бачити її душу, знаходити відгук у своїй душі і, в залежності від цього, будувати взаємини з нею.
(Григорчук Анна)

Цінуй те, що в тебе є, бо в інших цього може і не бути.
(Доманський Марк)

Ц

Ш Ш

Школа – це не лише будівля, у якій навчаються діти, а чарівна Країна Дитинства, де тобі все цікаво, де є твої друзі, де здійснюються дитячі мрії.
(Щербакова Наталія)

Школа – це твій другий дім. Школа – це джерело знань. Поважай вчителів своїх, слухай уважно, виконуй всі завдання.
(Доманський Марк)

Ю Ю

Юність – це час розвитку особистості, що не має бути змарнованим.
(Григорчук Анна)

Я

Я люблю свою Батьківщину за те, що я тут народилась, тут мій дім, моя родина, друзі, українці, наш найкращий президент. *(Агаменко Варвара)*

Я люблю свою Батьківщину за те, що я в ній народилась, я в ній живу, вона гарна та незалежна. *(Мамедова Агеліна)*

Я люблю Батьківщину за її Красу, Небо, Сонце і за її Любов. Моя земля не така, як в інших країнах. *(Таранова Кіра)*

Я, як і багато інших дітей, щиро бажаю, щоб у світі добро, людяність та повага до інших перемагали завжди. *(Григорчук Анна)*

2

Р
О
З
Д
І
Л

СТУДЕНТИ ПРО ЦІННОСТІ

А

Альтруїзм-

це бажання допомагати іншим без надмірного інтересу до власного благополуччя, бо це є важливою цінністю в суспільстві. Альтруїзм сприяє формуванню та зміцненню громадянської культури, взаємодії та довіри між людьми. Альтруїстичні люди більш схильні до волонтерської роботи, милосердя та благодійності, що призводить до створення благополучнішого та згуртованішого суспільства.

(Холявінська Софія)

«У міру того, як ми розвиваємо в собі альтруїзм, любов, ніжність і співчуття, ми позбавляємося ненависті, незмінних бажань, гордині».
(Далай-лама XIV)

Б

Батьківщина -

це місце, назви якого немає на карті, але ти його відчуваєш душею, прагнеш завжди до нього повертатися після розлуки. Місце, де живуть твої найкращі спогади, де всі люди найрідніші й немає жодного незнайомого листочка на дереві. Місце, де вистачить всього п'ять хвилин, щоб посміхнутись, забути про проблеми, а інколи і заплакати. Місце, яке готове віддати для тебе найкраще, запалити найтепліші сонячні промені, і неважливо, які часи панують – нещасливі чи радісні. *(Каріна Петренко)*

Батьківщина - це місце, де ми відчуваємо прив'язаність та приналежність. Це місце, де наші сім'ї, друзі та близькі люди живуть. Ми зв'язані зі своєю батьківщиною емоційно, і ці зв'язки можуть бути дуже міцними та важливими для нашого благополуччя та щастя.

Батьківщина містить в собі багату культурну спадщину - мову, традиції, звичаї, історію, мистецтво та літературу. Це все формує нашу ідентичність та визначає наше місце у світі. Батьківщина може бути дуже красивою та унікальною за своїми природними ландшафтами. Це може бути джерелом нашого відновлення.
(Холявінська Софія)

В Відповідальність-

це допоможе тобі встановлювати контроль над своїм життям та відповідати за свої дії та вчинки. Відповідальність вимагає самодисципліни та організованості, що допоможе тобі досягати поставлених цілей та завдань. Відповідальність впливає на сприйняття тебе іншими людьми. Люди, які приймають відповідальність за свої дії та вчинки, вважаються більш довіреними та поважни-

ми. Кожна людина несе відповідальність перед Богом і перед іншими людьми, тому має бути відповідальною за власні вчинки та приймати рішення, що можуть впливати на життя інших людей.

(Холявінська Софія)

«Нарешті я зрозумів, чому Господь у Своїй любові створив людей відповідальними один за одного і обдарував їх чесною надією. Бо так всі люди стали посланниками Бога єдиного, і в руках кожної людини — спасіння всіх». (де Сент-Екзюпері А.)

Г

Гідність – це твій порадник, внутрішня сила, яка визначає напрямок твоїх дій. Вона дарує тобі здатність відстояти свою думку та промовчати, коли необхідно. Це те, про що не варто забувати, щоб не стати безбарвною

проєкцією впливових однолітків чи дорослих.
(Каріна Петренко)

Гідність - дозволяє людині бути самою собою та розкривати свій потенціал, не зазнавши дискримінації та несправедливості. Гідність також допомагає людині зберегти свою самоповагу та самооцінку, що є важливим для здорового і щасливого життя. Прагни до того, щоб поважати гідність інших людей та відстоювати їх права на повагу і захист. (Холявінська Софія)

Гречність - бути гречним означає відчувати вдячність за все, що маємо в житті та поважати інших людей. Це означає виявляти доброту, милосердя, терплячість та шанобливість до інших, навіть якщо вони не завжди поведуться чесно або

добре. Якщо ти вчишся бути гречним, ти будеш здатний бачити добро у людях та розуміти, що кожна людина має свої сильні та слабкі сторони. Ти будеш також більш чуйним до потреб інших людей та зможеш допомагати їм, коли вони цього потребують. Не забувай, що бути гречним - це не тільки важливо, але й дуже красиво. Такі люди завжди мають багато друзів та створюють гармонійне оточення, де кожен відчуває себе комфортно та щасливим. Так що прагнути бути гречним - це одне з найважливіших рішень, які ти можеш прийняти у своєму житті. Пам'ятай, що ти завжди можеш зробити світ кращим, починаючи із себе.
(Холявінська Софія)

«Гречність обходиться дешево, але багато дає».
(Народна мудрість)

Д

Дідусь та бабуся – люди, завдяки яким ти прийшов у цей світ саме таким, яким є, які віддають тобі частинку свого серця та віддали б усе, щоб поговорити з тобою, почути твій голос, запитати про твої справи. Люди, про яких не варто забувати, щоб потім не прокидатися із почуттям спустошення та провини через недоказані слова та недостатню кількість приділеної уваги. *(Каріна Петренко)*

Доброта - є важливою цінністю, оскільки вона підтримує гармонійні стосунки між людьми. Вона дозволяє людям допомагати одне одному та приносити позитив у життя інших людей. Доброта може бути проявлена у різних ситуаціях - від маленьких знаків уваги та ввічливості до серйозних вчинків відповідальності та

милосердя. Будь милосердним, ввічливим та співчутливим до інших людей, тварин та природи. *(Холявінська Софія)*

Е

Елегантність - це якість, яка визначається витонченістю та гармонією форм, стилем, поведінкою та манерами людини. Елегантність може виявлятися у зовнішньому вигляді, а також у мовленні, жестах, тоні голосу та інших деталях поведінки людини.

Елегантна поведінка та стиль можуть покращити враження від спілкування та підвищити довіру та повагу до людини. *(Холявінська Софія)*

Є

Єднання - це

одна з найважливіших цінностей, яка допомагає людям жити разом у мирі та злагоді. Коли ми єднаємося, ми стаємо сильнішими, здатними досягати великих цілей та подолати навіть найскладніші перешкоди. Це особливо важливо в нашому світі, де існують так багато культур, релігій та національностей.

Єднання допомагає нам зрозуміти та поважати різноманітність, знаходити спільні моменти та працювати разом над розв'язанням проблем. Отже, будь завжди відкритим до спілкування з іншими людьми, не бійся ділитися своїми ідеями та думками, а також вмій слухати інших. Запам'ятай, що наша єдність - це наша сила!

(Холявінська Софія)

«Де єдність, там і перемога». (Публілій Сір)

Ж

Жіночість –

це внутрішня сила, впевненість, яка здатна творити красу. Незважливо скільки тобі років, жіночість в тобі відкриває нові горизонти у світі, наповнює рішучістю, робить володаркою усього світу. Поважати жінку – поважати себе.

(Каріна Петренко)

Життєрадісність допоможе тобі бачити позитивні сторони життя та бути щасливими незважаючи на негативні обставини. Це може бути складно, але це допоможе зберігати позитивний настрій та енергію для того, щоб рухатися вперед та досягати цілей. Життєрадісність включає в себе різні аспекти твого життя, такі як емоції, ставлення до себе та до інших, соціальні навички, здоров'я та добробут. Ці аспекти ти можеш підтримувати різними способами, такими як спілкуванням з друзями, здоро-

вим способом життя, гумором.
(Холявінська Софія)

З

Знання - цінне, оскільки воно допомагає тобі розуміти світ навколо, розвивати свої вміння, а також здійснювати мрії.

Знання може бути отримане з різних джерел, таких як книги, інтернет, відео, або від наставників.

Важливо, щоб ти навчився здобувати та використовувати знання ефективно, щоб воно стало надійним інструментом для досягнення успіху.

(Холявінська Софія)

Знання – це джерело твоєї думки, яке ти розвиваєш протягом усього життя, адже світ настільки багатий та цікавий, що просто необхідно виявляти допитливість. Це - основа твоєї особистості, твій важли-

вий інструмент, що часто відкриває нові можливості.

Це - скарб, який потрібно шукати з раннього віку, який буде нагадувати про себе протягом усього твого життя.

(Каріна Петренко)

І

Індивідуальність – твоя візитівка у житті, представниця твого «Я», талановитого та прекрасного.

Це - помічниця твоїх очей, яка дивиться на світ по-особливо-му та по-своєму чудово.

Розуміти свою неповторність означає приймати індивідуальність інших, плекати повагу до людей, бути толерантним, вміти слухати та зацікавлювати.

(Каріна Петренко)

І коли ми станемо командою, ми зможемо зробити більше, ніж працюючи окремо.

(Холявінська Софія)

І

Їхали ми потягом і милувалися красою природи, що розкрилася перед нашими очима. Від зелених луків та лісів до гірських пейзажів та кришталевих річок, все це було дивовижним. Ми насолоджувалися кожною миттю і відчували глибоку повагу до природи та її краси. Ця подорож нагадала нам про те, як важливо охороняти нашу планету та зберігати її природні ресурси. Ми зрозуміли, що маємо відповідальність перед природою та її багатствами і мусимо зробити все можливе, щоб зберегти їх для майбутніх поколінь. *(Холявінська Софія)*

К

Краса – це перевага внутрішнього світу, твій місток до відчуття прекрасно-

го, вдячності та щастя.

Це - сила твоя, яка підкорює світ, справляє враження на інших, притягує до себе іншу красу і відштовхує негатив і, таким чином, збагачує тебе, робить особливим, творчим, але таким прекрасним.

(Каріна Петренко)

Краса - це твоє джерело натхнення, мотивації та розвитку творчого потенціалу. Коли ми вміємо бачити красу, ми можемо знайти радість і задоволення в найпростіших речах навколо нас: в природі, як світло лягає на листя дерев, мистецтві, архітектурі, музиці.

Краса – могутній засіб виховання чутливості душі, вона сприяє формуванню в людині внутрішньої гармонії.

(Холявінська Софія)

Любов до

людей - це одна з головних складових людської моралі та етики. Будь готовим допомогти, піклуватися, розуміти, співчувати та ділитися з іншими. Любов до людей вимагає терпіння, розуміння та відкритості до різних поглядів. Це може бути любов до ближнього, допомога бідним і нужденним, а також підтримка боротьби за справедливість і рівність. Вона робить людину чистішою, чеснішою, щирішою.

Любов до людей може виявлятися у простих вчинках: усмішці, привітанні, допомозі, і в той же час вона може стати силою, яка змінює світ.

Вона є важливою складовою життя кожної людини і може надихати на великі дії, спрямовані на зміну світу до кращого. *(Холявінська Софія)*

Любов до людей – це відкритість до світу та щирість

душі. Якщо хочеш отримати любов, то і сам повинен любити тих, хто тебе оточує.

Це - перепустка у світ друзів, взаєморозуміння, підтримки та можливостей. Любов – шлях до гармонії, доброти, милосердя. Любити ближнього – отримувати за це вдвічі більше щастя. *(Каріна Петренко)*

Мати – твоя

ніжна опора, найдобріша фея у твоєму житті, яка завжди стане на захист та прийде на допомогу і завжди вважатиме тебе своєю дитиною, незалежно від віку. Мама – найперше твоє слово, як і очі, з якими ти зустрівся, та які ніколи не сховають в собі зла, лише інколи - сум, щоб пізніше засяяти разом із посмішкою. **Це - людина, для якої ти - найкращий, найрозумніший і найталановитіший**, то ж головне твоє завдання – не бути причиною

її сліз, відповідати любов'ю на любов, розумінням на розуміння, повагою на повагу. *(Каріна Петренко)*

Милосердя. Будь безкорисливим, проявляй співчуття до страждань і бід, інтересів і потреб інших людей, незалежно від того, хто вони є і які у них обставини. Милосердя навчить тебе емпатії, доброти, терпінню й повазі до інших, а також зміцнить відчуття власної гідності. Людина, яка проявляє милосердя, стає більш емоційно розвиненою, вона знаходить задоволення у наданні допомоги та підтримки іншим. *(Холявінська Софія)*

Н

Навіки пам'ятай

те місце, в якому ти з'явився на світ. Це місце зберігає в собі твої корені, історію твоїх предків, культуру та традиції. Твої корені історично пов'яза-

ні з цією землею, і ти несеш у собі спадщину свого народу. Збереження та пам'ять про свої корені допоможе тобі зростити новий цвіт нації. Це - велика відповідальність, але водночас і можливість пізнати свою землю ще глибше та полюбити її ще більше. *(Холявінська Софія)*

Народ – це те, частинка чого відбилася в тобі та нагадує про твою ідентичність. Це - об'єднання, в якому ти відчуваєш себе в безпеці, розумієш своє походження, відчуваєш історичну та культурну приналежність. Символи народу можуть викликати у тебе сльози й відчуття гордості. Народ – це те, що пробуджує пам'ять, викликає з неї події, учасником яких ти навіть не був, але з твого народження закладено відчувати їх душею та серцем.

Народ – це родина твоя, з якою ти долаєш спільні труднощі. *(Каріна Петренко)*

Оптимізм - віра в те, що майбутнє може бути кращим, ніж сьогоднішність, та в те, що ти можеш докласти зусиль, щоб зробити це можливим.

Помічай можливості та перешкоди як спосіб досягнення успіху, а не як причину розчарування. Оптимізм збільшує рівень енергії та мотивації, покращує ставлення до життя й до самого себе, і допомагає знайти рішення.

(Холявінська Софія)

«Песиміст бачить труднощі при кожній можливості; оптиміст в кожній труднощі бачить можливості».
(Вінстон Черчилль)

Обов'язок – це супровідник усього твого життя, свята даність, яка допомагає відчути себе затребуваним та потрібним. Виконувати обов'язок – це працювати, коли вистачає

або не вистачає наснаги, це - породження дисципліни, потужний вихователь сили волі, те, що робить тебе частиною чогось великого, мотивує до дії. Виконувати обов'язок – бути відповідальним за власні вчинки

(Каріна Петренко)

Праця

допомагає нам розвиватися як особистостям, вона вчить нас відповідальності, самодисципліни та належному використанню часу. Праця дає нам можливість бути корисними для інших людей, допомагати їм та вносити свій вклад у суспільство. Незалежно від того, чим ти хочеш займатися у майбутньому, чи то у навчанні, професійному розвитку, сімейному житті чи будь-якій іншій галузі, ти повинен/повинна бути працелюбним/працелюбною і докласти максимум зу-

силь, щоб досягти успіху. Тому, моя дорога дитино, завжди пам'ятай, що **праця є ключем до досягнення твоїх мрій та цілей, не бійся працювати наполегливо і не здавайся навіть у найскладніші моменти.**

(Холявінська Софія)

Праця – основа твого життя, бо неможливо досягти чогось хоча б без найменших зусиль. Це - не неприємне покарання за провини, а чудовий поштовх, що спричиняє постійний рух та, відповідно, розвиток, адже лише дія породжує мотивацію та робить тебе активним.

(Каріна Петренко)

Рід – це джерело мудрості й велика опора. Це - основа, яка посприяла формуванню твоєї особистості, разом із якою ти можеш дола-

ти всі труднощі. Це - твоя рідна кров, цілий шлях поколінь, частиною якого ти є і який продовжиться після тебе.

(Каріна Петренко)

«Рід людський складається з поколінь, – це велика мудрість нашого буття... Повага, шанування старших поколінь – закон нашого життя». В.О.Сухомлинський

Повага та шанування старших поколінь є важливою складовою нашого життя і культури. Це дозволяє нам не тільки віддавати належне тим, хто поділився з нами життєвим досвідом та знаннями, але й визнавати гідність кожної людини, незалежно від віку чи соціального статусу. Поважаючи старших, ми проявляємо свою взаємну людяність і дбайливість, які допомагають зміцнювати нашу спільність та взаємодію.

(Холявінська Софія)

С

Стійкість.

Наше життя повне випробувань та несподіваних ситуацій, які можуть спричинити стрес та невпевненість. Ми маємо бути стійкими, щоб протистояти цим складнощам і зберігати рівновагу та контроль над своїм життям, залишатися міцним та зосередженим на досягненні своїх цілей. Ми маємо знаходити в собі сили, щоб підтримати і допомогти рідним. *(Холявінська Софія)*

Совість – сила, яка стримує тебе або змушує рухатися, корегує твою поведінку.

Це - помічниця, яка сприяє уникненню неприємних відчуттів і направляє тебе до корисної діяльності, вчить виконувати обов'язки та дотримуватися свого слова.

(Каріна Петренко)

Т

Терпимість і

непримиренність – дуже прості якості, що формують твою особистість, за потреби - сильний та слабкий характер. Важливо лише розібратися, як правильно їх застосовувати та коли проявляти.

Терпимість – необхідна помічниця, коли щось неможливо змінити або для карбування сили духу, для досягнення мети.

Непримиренність – помічниця у випадках, коли від тебе залежить багато, і неважливо, що ти - лише одна маленька Людина; головне – щоб це завжди було з великої літери.

(Каріна Петренко)

Толерантність. Кожна людина унікальна і має право на власну думку й переконання. Тому поважай інших людей та дозволяй їм бути собою, не засуджуючи їх за вірування або ставлення до життя. Тобі

варто навчитися приймати та розуміти різноманіття нашого світу, взаємодіяти з іншими людьми на основі взаємоповаги та терпимості.

Коли ми проявляємо толерантність, ми стаємо більш відкритими та готовими до спілкування, збагачуючи своє життя новими досвідами та знаннями. Ми можемо навчитися від інших людей та зростати як особистості, набуваючи більшого розуміння різних культур, традицій і переконань. Я хочу попросити тебе бути толерантним до інших людей, поважати їхні думки та ідеї, навіть якщо вони відрізняються від твоїх власних. Це допоможе тобі стати кращою людиною, розуміючи та приймаючи різноманітність у нашому світі.

(Холявінська Софія)

У

Умій бути чесним, говори правду та дій чесно навіть тоді, коли ніхто не бачить.

Умій бути ввічливим, поведься з іншими людьми з повагою та милосердям, навіть якщо вони не поводяться з тобою так само.

Умій бути відкритим, будь готовим слухати інших і приймати інформацію, навіть якщо вона не співпадає з твоїми власними поглядами.

Умій бути скромним, не хвались своїми досягненнями та не переоцінюй власні здібності.

Умій бути вдячним, цінуй те, що маєш, та висловлюй подяку за те, що роблять для тебе інші люди.

Умій бути вірним, дотримуйся своїх обіцянок та не підводь друзів і близьких у важливих для тебе справах.

(Холявінська Софія)

Уміння бути вдячним - необхідна навичка щасливих людей. Це - уміння мислити позитивно й притягувати таким чином такі ж емоції та думки. Це - уміння, яке робить із тебе особу вільну, красиву, із широко відкритими очима та допомагає побачити те, чого інші можуть не бачити. Це уміння щодня знаходити радість та шлях до гармонії.

(Каріна Петренко)

Ф

Фантазування - це коли ти створюєш у своїй уяві картини або історії, які можуть бути абсолютно неймовірними та чудовими. Коли ти фантазуєш, ти можеш легко забути про буденні проблеми та насолоджуватися красою світу навколо тебе. Ти можеш вигадувати різні пригоди та історії, досліджувати нові місця та відкривати для себе неймовірні

можливості. Крім того, фантазування може бути корисним для твого розвитку. Це допомагає розвивати твою уяву та креативність, які може стати в пригоді в різних сферах життя. Наприклад, ти можеш використовувати власну фантазію для створення своїх малюнків, іграшок, історій та багато іншого. Тому не бійся фантазувати! Розвивай свою уяву та креативність, відкривай для себе нові можливості та насолоджуйся красою світу, який тебе оточує!

(Холявінська Софія)

Х

Хоробрість.

Бути хоробрим означає мати сміливість і відвагу робити те, що може бути трохи страшним або незручним. Це може означати зробити щось нове або незнайоме, взяти участь у спортивному змаганні або погодитись допомогти ко-

мусь, хоча це може бути важко. Хоробрість також означає не боятися помилок. Ми всі робимо помилки, і це - нормально. Важливо не здаватися і не боятися спробувати знову. Навіть якщо щось не виходить з першого разу, ти можеш отримати з цього досвід та вдосконалитися в майбутньому.

Не бійся бути хоробрим!

І не забувай, що у тебе є люди, які тебе підтримають і пишаться твоїми досягненнями. І коли тобі буде важко, просто подумай про те, чого ти можеш досягти, якщо тільки будеш хоробрим і спробуєш.

(Холявінська Софія)

Цінуй родину, родина є важливим компонентом життя і завжди підтримає тебе в складних моментах. **Цінуй друзів**, друзі завжди тебе під-

тримають, радісно проведуть час із тобою та допоможуть, коли це буде потрібно. **Цінуй здоров'я**, здоров'я є найбільшою багатством і цінною річчю, тому завжди дбай про нього. **Цінуй час**, час є найбільш цінним ресурсом і навіть нескінченна кількість грошей не зможе повернути тобі втрачений час. **Цінуй знання**, знання дають можливість зростати та розвиватися, тому завжди намагайся навчатися чогось нового. **Цінуй свободу**, свобода - це право на вільний вибір та владу над своїм життям, і цю цінність потрібно шанувати та захищати. **Цінуй творчість**, творчість допомагає розкривати потенціал та виявляти свій внутрішній світ. **Цінуй природу**, природа дає нам життя і здоров'я, тому ми повинні берегти її та дбайливо ставитися до навколишнього середовища. **Цінуй чесність**, чесність і правдивість - це важливі риси характеру, які допомагають побудувати довіру та повагу до інших людей.

(Холявінська Софія)

Ч

Чемність. Бути чемним означає бути ввічливим та поважним до інших людей, не ображати їх своїми словами та вчинками, а також не лукавити. Важливо пам'ятати, що чемність - це не тільки про те, як ми поводимося з іншими людьми, але й про те, як ми поводимося з собою. Ми повинні бути чесними зі своїми почуттями та ставитися до себе з повагою.

(Холявінська Софія)

Ш

Школа – це місце, де народжується особистість, вперше відкриваються очі на багатогранний світ. Це - місце першого справжнього кохання, першої серйозної дружби, першого розкритого таланту, першого

досягнення та розчарування. Місце, де в кожному куточку залишається частинка твоєї душі, яка вічно там житиме й кликатиме тебе назад, до другого дому. Це - місце, важливість якого спочатку важко досягнути, але потім неодмінно починаєш за ним сумувати.
(Каріна Петренко)

Шукай знання - завжди навчайся та розвивай свій розум.

Шукай нові можливості - будь відкритий до нових досвідів.

Шукай внутрішню міць - будь впевнений у собі та вір у свої здібності. **Шукай духовний розвиток** - допомагай собі та іншим у пізнанні та розвитку душі.

Шукай справедливість - поважай права інших та борись за свої права.

Шукай добро - завжди вибирай добрі справи та дії, які допомагають іншим та роблять світ кращим місцем.

Шукай співпрацю - навчайся співпрацювати з іншими та допомагай їм досягати спільних цілей.

Шукай рівновагу - зберігай баланс у своєму житті та стосунках з іншими.

Шукай власне призначення - знайди те, що надає тобі задоволення та роби те, що допомагає тобі здійснити свої мрії. *(Холявінська Софія)*

Щ

Щедрість допомагає нам стати кращими людьми, адже коли ми допомагаємо іншим, ми робимо їх життя кращим. Ми можемо бути щедрими у будь-який час, і це не обов'язково пов'язано зі святами або особливими подіями. Прості дії щедрості можуть змінити життя людей, яким ми допомагаємо. Не бійся ділитися своїм часом, знаннями, увагою та іншими ресурсами з людьми, і тоді ти зможеш допомогти зробити світ кращим. *(Холявінська Софія)*

Б **М'якість** - це твоя здатність до співпереживання, доброти та розуміння. Вміння проявляти м'якість дозволяє нам бути більш людяними та здатними розуміти інших людей. Бути м'яким - не означає бути слабким або непринциповим. Навпаки, м'якість допомагає нам бути більш терплячими та доброзичливими, що є дуже важливим у будь-якому віці. Коли ти проявляєш м'якість, ти стаєш більш приємною та привітною людиною, інші люди більше хочуть з тобою спілкуватися та ділитися своїми думками та почуттями. Тож, моя дорога дитино, не забувай про те, що м'якість - це дуже важлива цінність, яка допоможе тобі стати більш зрілою та багатшою людиною. Навчися проявляти м'якість у стосунках з іншими людьми, і ти побачиш, як твоє життя наповниться добротою та приємністю. *(Холявінська Софія)*

Ю

Юність –

колиска твоїх починань у житті; час, коли варто себе проявити та не боятися турбот, коли всі двері відкриті, навіть якщо в них доводиться стука-ти більше одного разу.

Це - золотий період, сповнений енергії, вільний від обмежень, який надихає та змушує діяти.

Період, коли варто спробувати все, бо страх не вартує жодної секунди життя.

(Каріна Петренко)

Юність - це період життя, коли ти маєш можливість досліджувати, вчитися і розвиватися. Тому варто пам'ятати, що юність - це великий дар, який потрібно цінувати й використовувати на повну.

(Холявінська Софія)

Я

Я – це твоя прихо-

вана і, в той же час, найбільш явна сутність, безмежна сила, пазл Всесвіту, народжений, щоб творити прекрасно, з усіма своїми вадами та дивовижностями, що складається із життя, емоцій, мрій, думок, спогадів, вогнику всередині. Те, що вічне; те, що знаєш тільки ти; те, що відкриває шлях до твого серця.

(Каріна Петренко)

У житті важливо не тільки робити те, що приносить задоволення на даний момент, але й дбати про те, щоб наші дії мали довгострокову цінність і значення. Це може бути важко, але важливо пам'ятати, що коли ми діємо з метою допомогти іншим людям, досягти важливих цілей або зробити світ кращим місцем, то наше життя стає більш змістовним і цікавим.

(Холявінська Софія)

З

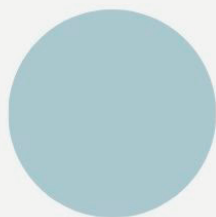
Р
О
З
Д
І
Л

ВПРАВИ ДЛЯ ДІТЕЙ

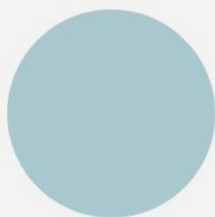
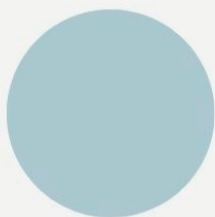
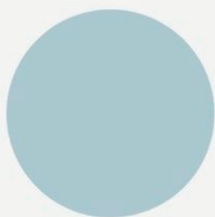
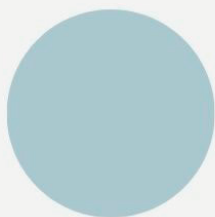

Активності для натхнення

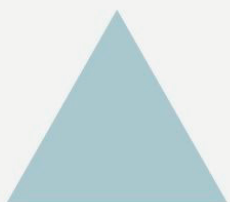
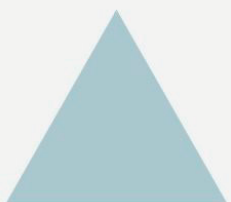
Малюнки можуть сказати все, що ми лиш забажаємо.
(підпиши малюнки по-своєму)

місяць

гора

Приготуй чашку чаю. Поклади використаний чайний пакетик на аркуш. На що схожа пляма?

Обведи тінь предмета який лежить поруч

(Продовжи казку)
Колись давно

Жили собі

Two horizontal teal bars for writing.

Щодня

Two horizontal teal bars for writing.

Якось

Two horizontal teal bars for writing.

Тому

Two horizontal teal bars for writing.

Аж доки зрештою

Two horizontal teal bars for writing.

Які 5 речей лежать поруч і якими ніхто не користується

1

2

3

4

5

Опиши вид своїх занять (опиши себе) шістьма словами

я

пожежник

який

ще

й

співає

я

який

я

допомагаю

можу

Настав кінець світу. Залиш послання
інопланетянам.

Намалюй карту свого типового дня.

(вона менша чи більша, ніж ти очікував?)

Родинні Скарби

Виконай завдання разом з батьками

1. Вам запропоновано список представників різних національностей. Назвіть характерні, на Вашу думку, риси особистості та поведінки для кожного представника.

1. Українець _____
2. Німець _____
3. Китаєць _____
4. Американець _____
5. Грузин _____

2. Незакінчені речення

1. У моєму розумінні, Україна - _____

2. Найбільше я люблю _____

3. Справедливість — це _____

4. Відповідальність _____

5. Я хочу, щоб Україна _____

3. Назвіть рослинні символи України.

4. Якщо Ви чуєте слово «любов», то з чим воно найчастіше асоціюється? Поясніть свій вибір

Що означає бути вдячним дідусям та бабусі?

1

Приділяти їм
достатньо уваги.

2

Зателефонувати їм
після важкого дня.

3

Розповідати їм
свої новини.

4

Радувати їх
дрібничками,
допомогою.

5

Разом
переглядати
родинні фото.

6

Прислухатися до
їхнього досвіду.

А чому ти вдячний
бабусі та дідусям?

Що означає любити Батьківщину?

1

Любити Батьківщину - це завжди пам'ятати про неї.

2

Бути гідним представником своєї Батьківщини: як вдома, так і у світі.

3

Любити не тільки словами, а і вчинками, готовністю допомогти.

4

Любити Батьківщину - це вчитися та працювати заради її майбутнього.

5

Вивчати історію, цікавитися, просувати культурну спадщину, відновлювати традиції.

6

Вивчати та не цуратися рідної мови, мови першої колискової.

Що таке Батьківщина?

Це місце, яке ти відчуваєш душею

А що для тебе означає Батьківщина?

ЩО ОЗНАЧАЄ ПОВАЖАТИ БАТЬКА?

1

Згадувати про нього як у часи радісні, так і в часи скрути.

2

Відповідати увагою на увагу, піклуванням на піклування, а любов'ю на любов.

3

Проводити час разом, доки є можливість.

4

Поважати його думку та прислухатися до добрих порад.

5

Показувати готовність прийти на допомогу, коли він про це не просив.

А що таке повага до тата?

Дякую за миті щастя!

Що означає бути вдячним?

1

Бути вдячним за життя, цінувати все, що в ньому є.

2

Бути вдячним щодня.

3

Радіти непомітним на перший погляд речам.

4

Вміти подякувати за допомогу.

5

Бути вдячним - думати позитивно, притягувати щастя.

А що таке вдячність?

Що означає мати гідність?

Що таке гідність?

Головне - бути гідним самого себе.

Що означає поважати жінку?

Визнати жінку як індивідуальність зі своїми правами.

1

Поважати жінку - поважати її емоції, почуття, думки.

2

Дбати про неї, допомагати їй, ставитися уважно.

3

Визнати її особистий простір.

4

Довіряти і демонструвати її цінність.

5

А чому треба поважати жінку?

Що означає цінувати індивідуальність свою та інших?

1

Усвідомлювати різноманітність та рівність всіх людей.

2

Розуміти, що кожен має своє життя, вибір і свій власний шлях.

3

Відстоювати власні кордони та не переходити кордони інших.

4

Шукати позитив у своїх особливостях та особливостях інших людей, а не засуджувати їх.

5

Цінувати свій час і час інших.

А що таке індивідуальність?

Що означає цінувати знання?

1 Дивитися на світ відкритими та допитливими очима.

2 Знаходити кожного дня вільну хвилинку для пізнання нового.

3 Демонструвати та ділитися знаннями із іншими.

4 Розуміти їх важливість у сучасному світі.

5 Сприймати їх як великого помічника, а не тягар.

А що таке знання?

Що означає бути красивим?

1
Бути справжнім, самим собою.

2
Кожен день нести красу у світ та випромінювати її кожною клітиною тіла.

3
Робити добрі справи.

4
Бути ввічливим, мати добре серце.

5
А що таке краса?

Бути справедливим, не брехати.

Що означає мати любов до людей?

1

Усвідомлювати, що всі люди рівні, приймати особливості кожного.

2

Дарувати їм частинку своєї душі та бути носієм щастя.

3

Бути щирим та щедрим, віддавати останнє тому, хто потребує.

4

Обійняти та втішити в скрутну хвилину, сказати добре слово.

5

Любити людей - любити в першу чергу себе.

Що таке любов до ближнього?

Як цінувати матір?

1

Берегти її
натруджені
руки.

2

Усвідомлювати
розмір її зусиль,
вкладених у твоє
життя.

3

Не засмучувати ні
вчинками, ні
словами.

4

Втішати у важкі
часи, бути її
опорою.

5

Не засуджувати за
помилки. Мама -
теж людина.

6

Пам'ятати про її
особистий час та
простір.

*А що для тебе означає
слово МАМА?*

Що означає бути мужнім?

”

Знаходити сили для роботи над собою.

1

”

Сприймати поразки не як страждання, а як важливий життєвий урок.

2

”

Іти у свій страх і долати його.

3

”

Не опускає руки на шляху до мрії.

4

”

Визнавати свої помилки.

5

”

Бути мужнім - це володіти внутрішньою, а не фізичною силою.

6

А що таке мужність?

Що означає бути частиною народу?

1

Нести відповідальність за свої дії.

2

Спільно боротися проти зла.

3

Вчитися та працювати заради вкладу у його майбутнє.

4

Поширювати його культурні й історичні надбання.

А що таке народ?

5

Жити з ним одним життям: радіти, коли свято, сумувати, коли важко.

Що означає виконувати обов'язок?

5 порад як бути відповідальним

1

Виконувати вчасно все, що було обіцяне раніше.

2

Робити завдання якісно.

3

Регулярно відвідувати школу та здобувати знання.

4

Виконувати обов'язок - бути корисним для себе та суспільства.

Що таке обов'язок?

5

Не шкодити довкіллю - виконувати головний обов'язок людини.

Що означає цінувати працю?

1
Цінувати свій час та час інших людей.

2
Працювати сумлінно, прагнути досконалості.

3
Адекватно оцінювати вкладені зусилля у результат праці.

4
Отримувати задоволення від того, що робиш.

5
Цінувати будь-який вид діяльності.

6
Демонструвати світу свої досягнення.

А що таке
праця?

Що означає поважати старше покоління?

1
Все починається із поваги до себе.

2
Передавати його знання молодшим поколінням.

3
Огортати його турботою.

6
Бути охочим допомогти.

4
Відповідати ввічливістю на ввічливість.

5
Прислухатися до мудрих порад, робити висновки.

Ти частина роду?

Що означає бути совісним?

1

Діяти за законами справедливості та порядності.

2

Виконувати свої обов'язки, дотримувати свого слова.

3

Звертати увагу на інших людей, не бути байдужим.

4

Бути творцем кращого та добрішого світу.

5

Совісні люди інколи відчують сором, але роблять із цього позитивні висновки.

Що таке совість?

Як це - бути терпимим і непримиренним?

1

Поважати вибір інших людей - бути терпимим.

2

Приймати і переживати тимчасові труднощі - бути терпимим.

3

Бути сильним - бути терпимим, але в розумних межах.

А що таке терпимість?

4

Реагувати, коли порушують твої права - демонструвати непримиренність.

5

Змінювати своє життя - бути непримиренним.

А що таке непримиренність?

Що означає цінувати школу?

1

Поважати працю вчителів та всіх людей, які працюють заради твоїх знань.

2

Бути старанним та допитливим на заняттях.

3

Бути гідним представником своєї школи.

4

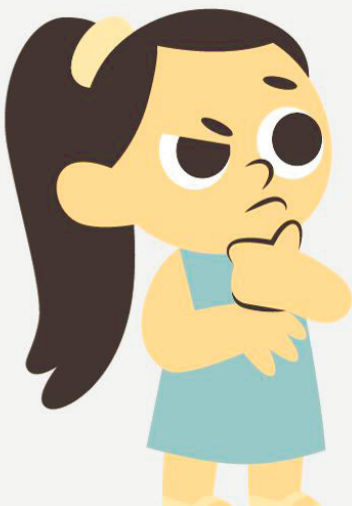
Ловити щасливі миті в школі, доки є можливість.

5

Слідкувати за своєю поведінкою в межах та поза межами школи.

6

Самостійно створювати затишок в її стінах, піклуватися про свій другий дім та другу маму.

Школа - це твій другий дім?

Що означає цінувати юність?

1 Бути вільним від обмежень та стереотипів, дивитися на світ широко відкритими очима.

2 Спробувати все, до чого лежить душа.

3 Шукати нові знайомства та справжніх друзів.

4 Шукати не виправдання, а можливості.

5 Формувати свою особистість кожного дня, бути відкритим до нових знань.

Що таке юність?

6 Кожного дня переборювати свій страх та виходити із зони комфорту.

Твоя неповторна абетка цінностей

Справжня краса - в твоїй індивідуальності!

А

Б

В

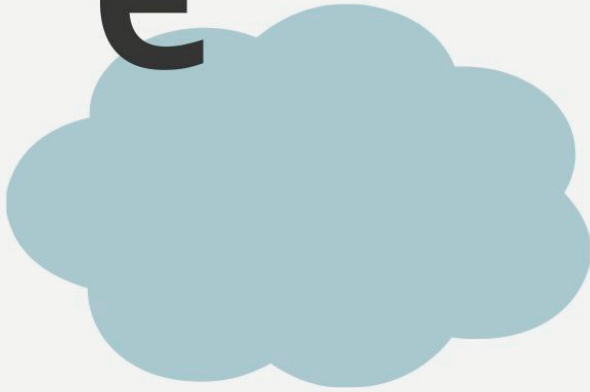
Г

Е

Д

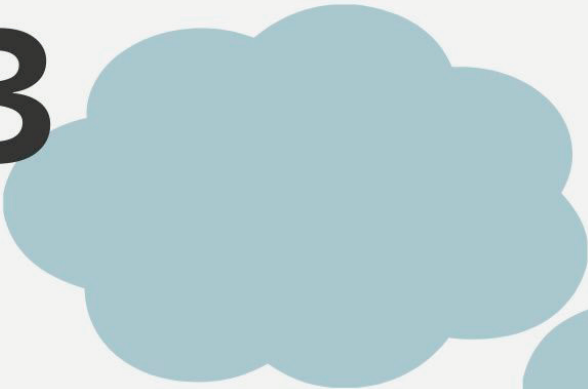
Є

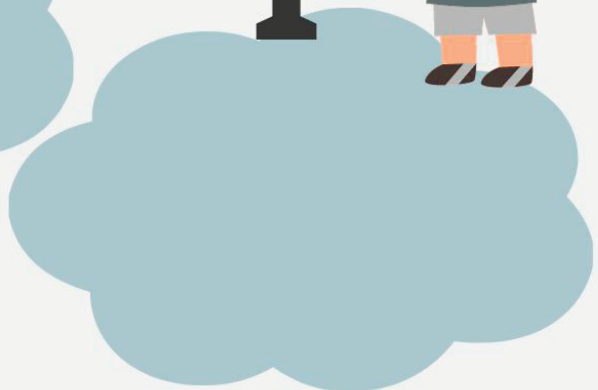
Ж

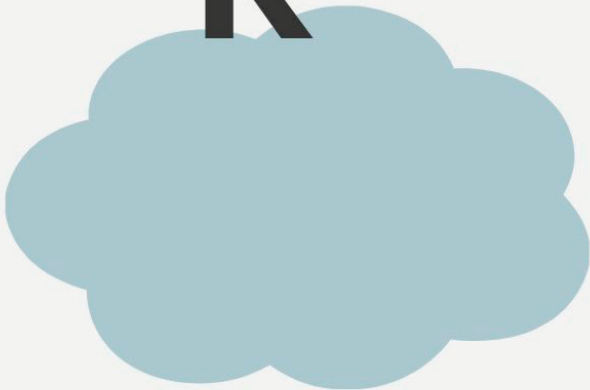
З

І

К

Л

Запиши вислів
відомої людини!

Будь креативным!

М

Н

О

П

Р

С

у

х

ч

ш

щ

ю

я

4

Р
О
З
Д
І
Л

ПОРАДАМ ДЛЯ БАТЬКІВ

*Жити – це означає творити
радощі і щастя свого буття.*

*Жити – означає продовжувати
себе в своєму синові, своїй дочці.*

*Жити – це означає насамперед
бути патріотом своєї Вітчизни.*

Жити – творити ЛЮДИНУ.

В.О.Сухомлинський

Фантазування

Світ фантазії - це світ реалізації бажання. (Томас Ніл)

ІГРИ РОЛЕЙ

Ігри ролей дозволяють дитині відчувати себе в іншій ролі та використовувати свою уяву для того, щоб створити іншу реальність. Допоможіть дитині обрати тему та розпочніть гру, у якій вона може втілити свої фантазії, такі як "лікар", "вчитель", "космонавт" тощо.

ЧИТАННЯ КНИГ

Читання книг є чудовим способом збільшити уяву та фантазію дитини. Обирайте книги з цікавими сюжетами та героями, які можуть надихнути дитину на створення своїх історій та світів.

ІГРИ З КОНСТРУЮВАННЯ

Ігри з конструюванням можуть допомогти дитині розвивати творчість та фантазію. Дозвольте дитині використовувати свою уяву та створювати щось нове з іграшок, лего, пазлів

ІГРИ З МАЛЮВАННЯ

Малювання дозволяє дитині відтворити свої фантазії та ідеї. Забезпечуйте дитині доступ до різноманітних матеріалів для малювання, та надихайте на нові ідеї, наприклад, "намалюй, як ти уявляєш диво-машину".

ІГРИ З РУХОМ

Дитина може розвивати свою фантазію, фізично рухаючись. Пропонуйте дитині різноманітні ігри, що забезпечують можливість використовувати фантазію та креативність, наприклад, "квач", "пошук скарбів", "фантазійна стрічка"

Напиши історію

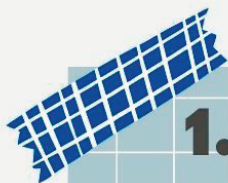
*В якій ти на один день потрапив в
улюблену книгу або фільм*

ФОРМУВАННЯ ЛЮБОВІ ДО ПРИРОДИ

Знання та любов до природи є важливим фундаментом для збереження планети та майбутнього всього людства.

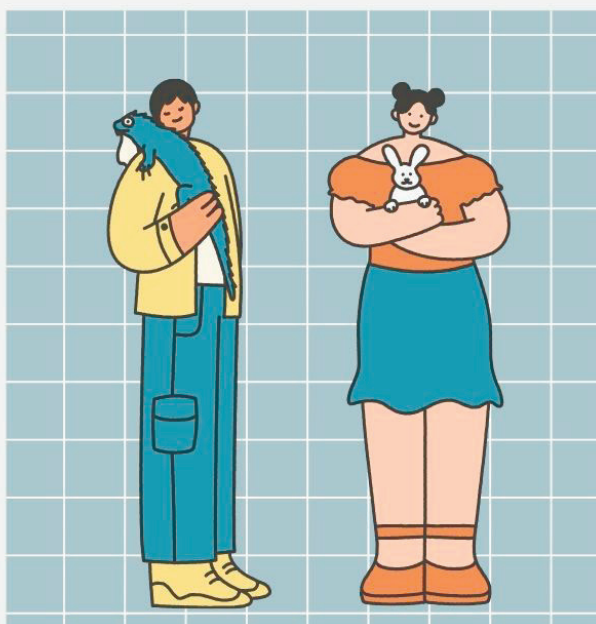
1. СВІЖЕ ПОВІТРЯ

Влаштуйте прогулянки в парках, лісах, на річках та інших природних місцях, де дитина може спостерігати за природою та насолоджуватися її красою.

2. ТУРБОТА

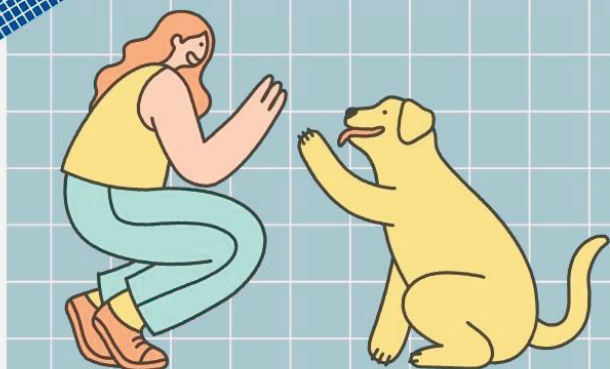
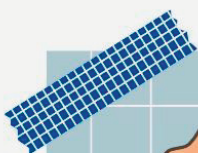
Вчіть дитину, як доглядати за рослинами та тваринами, які можуть жити вдома чи в саду. Допомогайте дитині стежити за ростом рослин та розвитком тварин.

3. ЕКОЛОГІЯ

Робіть разом з дитиною екологічні проекти, такі як сортування сміття, виготовлення компосту, збирання макулатури, висадження дерев, підтримка зоопарку.

4. ІНТЕРЕС

Підтримуйте інтерес до природи та всього, що з нею пов'язано, допомагаючи знайти відповідну літературу, фільми та інші ресурси.

ЯК НА ТВОЮ ДУМКУ МИ МОЖЕМО ДОПОМОГТИ ПРИРОДІ?

Роздуми про красу

Допоможіть своїй дитині побачити красу в повсякденних речах, заохочуючи її розмірковувати про красу предметів навколо.

Підтримуйте красу в повсякденному житті

Заохочуйте свою дитину дбати про свій зовнішній вигляд, навчаючи її доглядати за шкірою, волоссям, зубами та нігтями. Допоможіть їм зрозуміти, що турбота про своє тіло є важливим аспектом цінування краси.

Різні культури

Демонструйте дитині, що краса може бути виявлена у різних культурах та народах. Поясніть, що краса не має одного стандарту і може відрізнятись в залежності від культурних та історичних контекстів.

Акти доброти

Навчіть дитину піклуватися про красу в інших людей, виконуючи маленькі акти доброти, такі як компліменти або підтримка. Поясніть, що краса може бути знайдена у взаєминах та співпраці з іншими людьми.

Краса не дорівнює гроші

Поясніть, що краса - це щось, що не завжди може бути оцінене за гроші.

Навчіть дитину цінувати безкоштовні речі, такі як природа, дружба, любов, щирість, які можуть збагатити її життя і надати значення краси.

Емоції

Показуйте дитині, що багато емоцій та станів може зробити людину привабливою. Навчіть дитину розуміти та виражати свої почуття, включаючи гумор, теплоту та любов.

ДЕКІЛЬКА АКТИВНОСТЕЙ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ ДИТИНІ РОЗВИВАТИ СВОЄ УЯВЛЕННЯ ПРО КРАСУ

1. Створення колажу краси

*Запропонуйте дитині
зробити колаж із картинок,
які вона вважає красивими.*

2. Створення власної краси

*Попросіть дитину створити
щось красиве своїми
власними руками*

3. Історії про красу

*Розкажіть дитині історії про
різні видатні твори
мистецтва, природні явища
або різноманітні історії, що
стосуються краси*

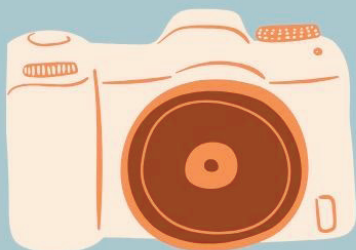

4. Рольова гра

Запропонуйте дитині стати в ролі красивої ситуації, наприклад, моделью на подіумі або героєм казки

5. Медитація на красу

Зверніть увагу дитини на красу різних речей та об'єктів у її повсякденному житті

6. Фотографування

Запропонуйте дитині фотоапарат або мобільний телефон з камерою та дозвольте їй фотографувати оточуючий світ. Розглядайте разом отримані знімки, допомагайте виявляти красу в дрібницях.

7. Музика

Запропонуйте дитині вивчати музику, навіть якщо це лише прості ритмічні інструменти або спів. Музика відкриває двері до естетичного сприйняття і допомагає розвивати чуття краси.

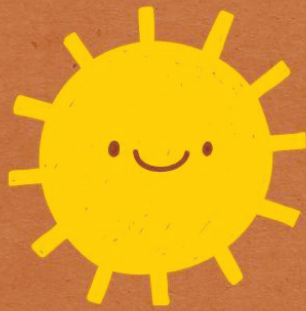

СТВОРИ СВІЙ КОЛАЖ КРАСИ

Що для Вас є
краса?

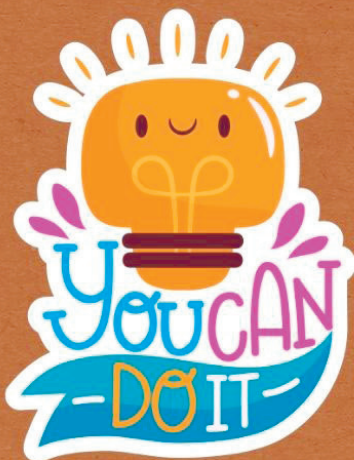
ФОРМУВАННЯ ДОБРОТИ

Доброта – це те, що може почути глухий і побачити сліпий. (Марк Твен)

ПРИКЛАД

Показуйте дитині приклади доброти та людяності в повсякденному житті, розповідайте про людей, які допомагають іншим.

ВИБАЧЕННЯ

Вчіть дитину вибачатися та прощати, коли вона допускає помилки, та навчайте її розв'язувати конфлікти мирним шляхом.

ПІДТРИМКА

Вчіть дитину поважати та бути уважним до інших людей, навіть якщо вони відрізняються від неї. Вчіть слухати та розуміти почуття інших, виявляти інтерес до їх проблем та допомагати їм.

КРАЩИЙ СВІТ!

Наголошуйте на тому, що доброта не тільки допомагає іншим людям, але й робить світ кращим місцем для життя.

ЯКІ СЛОВА ВИБАЧЕННЯ ТИ ЗНАЄШ?

ЩО МИ ЗАЛИШАЄМО В СЕРЦЯХ СВОЇХ СИНІВ, БАТЬКИ?

Яким би щасливим та безхмарним не було життя, молоді покоління нехай ніколи не забувають про кров і жертви, якими так дорого заплатив наш народ за щастя людства.

Пам'ятайте, дорогі батьки, що найпотрібніше вашому синові ваше піклування про нього – це піклування про те, що у його серце увійшли радощі й печалі інших людей.

**ЯКІ ЦІННОСТІ Й ПРИНЦИПИ ВИ
НАМАГАЄТЕСЯ ПЕРЕДАТИ СВОЇМ
ДІТЯМ?**

A large, empty rectangular box with a thin black border, occupying the central portion of the page. It is intended for the user to write their responses to the question above.

Формування Милосердя

Милосердя – найвірніший знак справжньої величі людини. В.Шекспір

ПОЧУТТЯ

Навчіть дитину розуміти почуття інших людей. Звертайте увагу на емоції та пояснюйте, чому вони можуть відчуватися таким чином.

ЦІННОСТІ

Навчайте дитину цінувати те, що вона має, та пам'ятати про те, що деякі люди мають менше можливостей. Допоможіть дитині зрозуміти, що може бути важко жити без деяких речей, які для неї здаються буденними

**BE KIND
TO YOUR
MIND**

ДОБРОТА

Вчіть дитину проявляти доброту і допомогу в різних ситуаціях. Наприклад, якщо ваша дитина бачить людину, яка потребує допомоги, навчіть її, як надавати допомогу.

ПОВАГА

Навчіть дитину поважати інших людей, незалежно від їхньої національності, раси, статі та інших характеристик.

Співчуття

Добродушність

Чуйність

Допомога

Співпереживання

"СЛОВНИК МИЛОСЕРДЯ"

Створи словник, який пов'язаний з милосердям

НЕХАЙ ЖИВЕ В СЕРЦЯХ НАШИХ СИНІВ КРАСА ПІЗНАННЯ СВІТУ

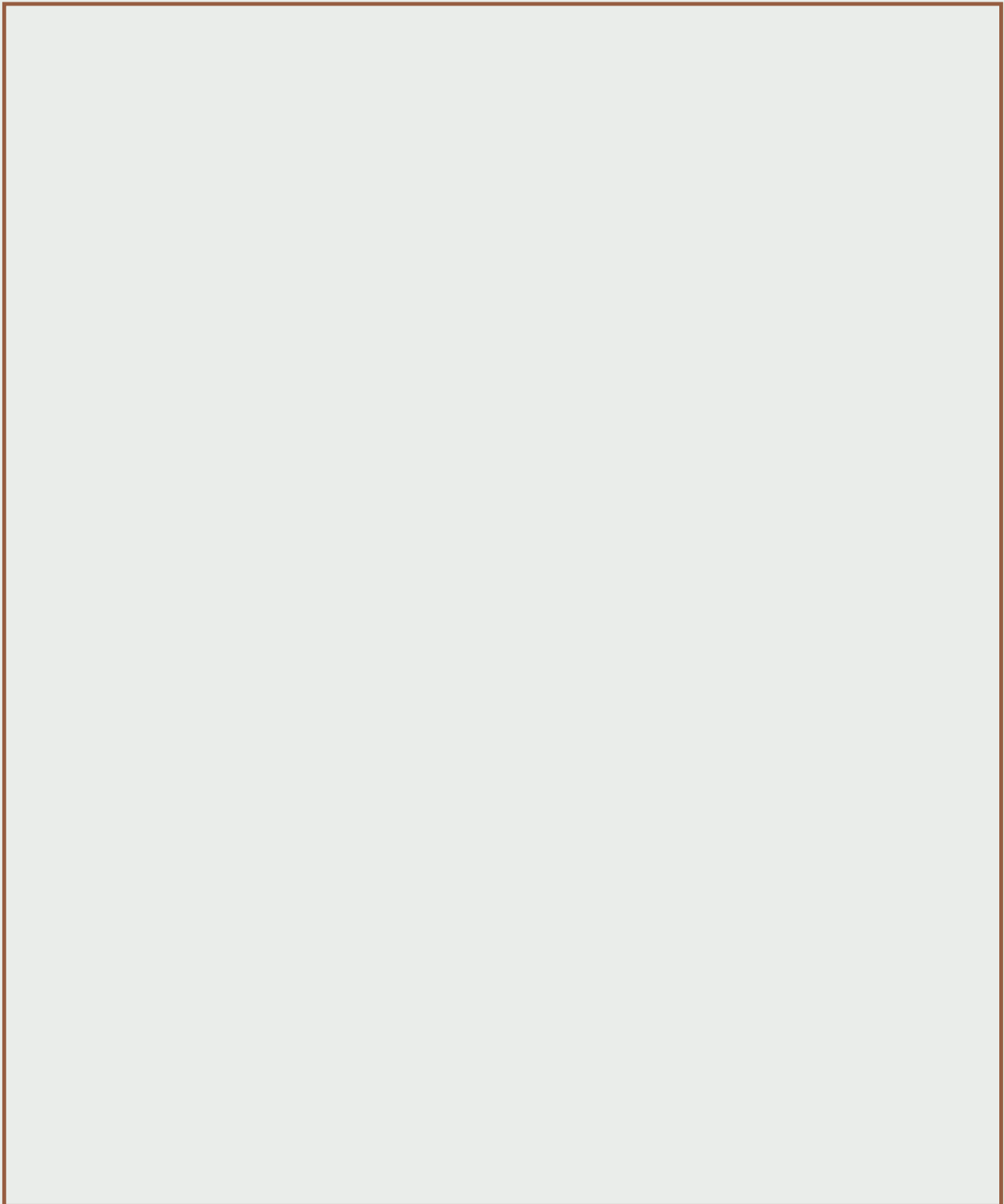
- **Дитину має цікавити ВСЕ** – і те, що вона бачить навкруги і те, що вона не бачить, і може, ніколи не побачить.

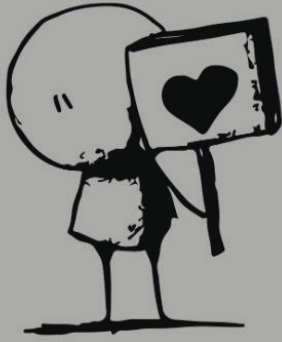
- Як важливо, дорогий батьку, щоб твій син жив не тільки сьогоднішніми радіощами, а й турботами про завтрашній день. Сьогодні цвіте сад, сьогодні наливаються яблука, сьогодні досягає виноград – це добре, але треба закладати в родючий ґрунт насіння для створення радості тих, хто прийде до школи через кілька років, хто буде жити після нас.

- І перш, з чого починається пізнання світу дитиною, - це ласкава материнська усмішка, тиха колискова пісня, добрі очі, лагідні обійми.

**ЯК ВИ СТАВИТЕСЯ ДО ПИТАНЬ
ОСВІТИ СВОЇХ ДІТЕЙ ТА
ПЛАНУЄТЕ ЇХНЄ НАВЧАННЯ?**

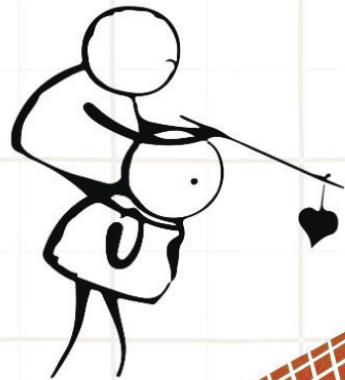

Формування Життєрадісності

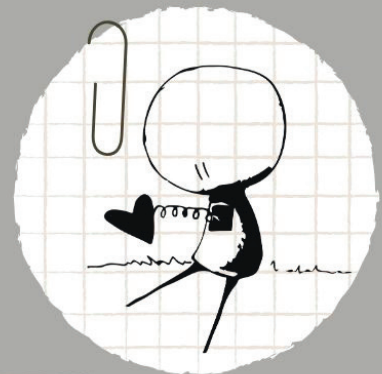
ВЧІТЬ ДИТИНУ БУТИ ВДЯЧНОЮ

*Підкреслюйте важливість
вдячності та навчайте
дитину цінувати те, що
вона має, замість
скаржитися на те, чого їй
не вистачає.* — —

Практикуйте позитивне мислення

*Навчіть дитину бачити
позитивне в житті, замість
фокусування на негативних
аспектах.*

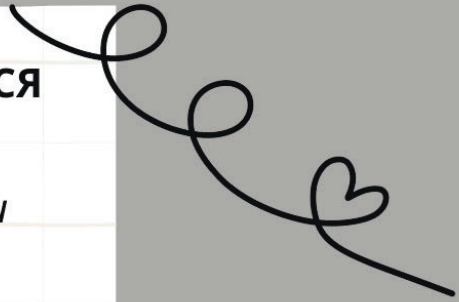

“
*Допоможіть дитині
вчитися розуміти свої
власні емоції, розпізнавати
їх у інших людей та
розуміти, як з ними
працювати.*
”

НАВЧИТЬ ДИТИНУ СТАВИТИСЯ ДО ЖИТТЯ З ГУМОРОМ

*Покажуйте дитині, що іноді усі ми
можемо зіткнутися з
неприємностями та перешкодами, але
важливо знати, як сміятися над цими
ситуаціями та не втрачати гумору.*

**ПІДКРЕСЛЮЙТЕ
ВАЖЛИВІСТЬ
НАВЧАННЯ**

*Навчіть дитину бути
любителем навчання
та розвиватися в
різних аспектах
життя.*

Бути добрим другом

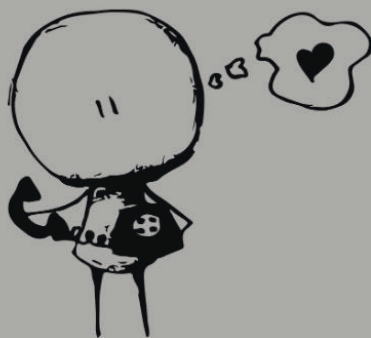
Самостійність

Підтримка

Любов

Здоровий спосіб життя

**НАПИШИ ЗА ЩО ТИ
ВДЯЧНИЙ
СЬОГОДНІШНЬОМУ ДНЮ**

У ЧОМУ ЩАСТЯ НАШИХ ДІТЕЙ?

- Добре почуття – джерело людяності, нехай чистим й щедрим буде джерело в серці вашого сина.
- У чому справжня мудрість вихователя – батька, матері, педагога: в умінні дати дитині **ЩАСТЯ**.
- Бережіть у душі дитини віру у високе, ідеальне, непорушне.
- **Людська любов** – наймогутніша сила виховання.
- Без яскравого прикладу батьків усі розмови про самовиховання дітей лишаються ПУСТИМ ЗВУКОМ.

ЯКІ СПІЛЬНІ АКТИВНОСТІ ВИ
ПЛАНУЄТЕ В РОДИНІ ТА В ЯКИЙ
СПОСІБ ПРОВОДИТЕ ЯКІСНИЙ
ЧАС ІЗ ДІТЬМИ?

ФОРМУВАННЯ ЛЮБОВІ ДО ПРИРОДИ

Знання та любов до природи є важливим фундаментом для збереження планети та майбутнього всього людства.

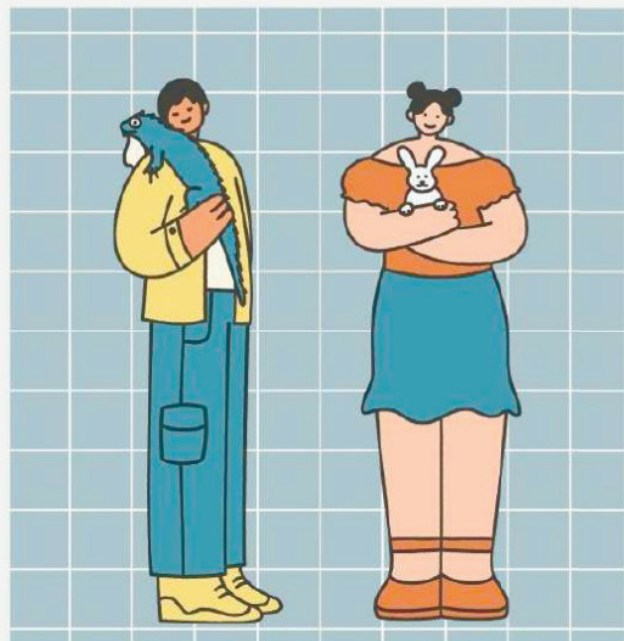
1. СВІЖЕ ПОВІТРЯ

Влаштуйте прогулянки в парках, лісах, на річках та інших природних місцях, де дитина може спостерігати за природою та насолоджуватися її красою.

2. ТУРБОТА

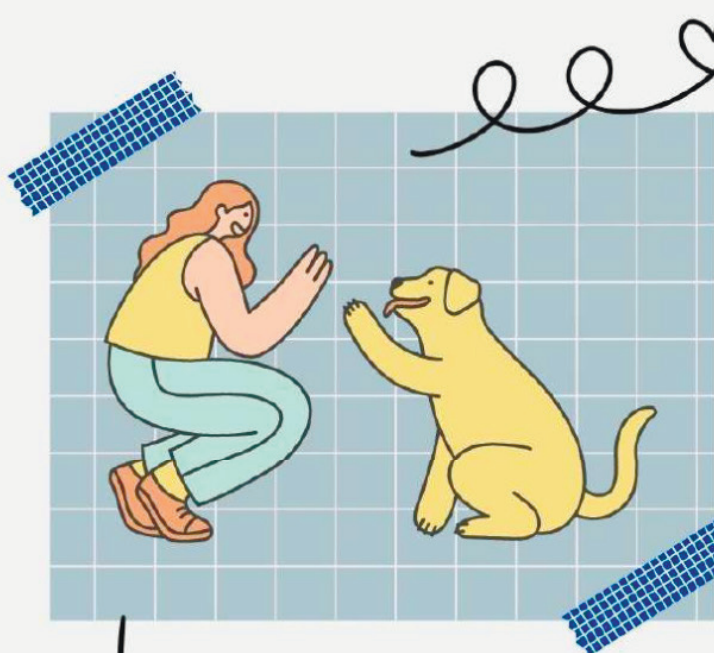
Вчіть дитину, як доглядати за рослинами та тваринами, які можуть жити вдома чи в саду. Допмагайте дитині стежити за ростом рослин та розвитком тварин.

3. ЕКОЛОГІЯ

Робіть разом з дитиною екологічні проекти, такі як сортування сміття, виготовлення компосту, збирання макулатури, висадження дерев, підтримка зоопарку.

4. ІНТЕРЕС

Підтримуйте інтерес до природи та всього, що з нею пов'язано, допомагаючи знайти відповідну літературу, фільми та інші ресурси.

ЯК НА ТВОЮ ДУМКУ МИ МОЖЕМО ДОПОМОГТИ ПРИРОДІ?

ВАШІЙ ДИТИНІ ЙТИ ДО ШКОЛИ

- Батько й мати – перші вчителі й вихователі.
- **Сім'я** – школа справжньої людської любові – любові відданої і строгої, ніжної і вимогливої.
- Батькам, особливо молодим, треба оволодіти елементарними знаннями, як про шкільне, так і про дошкільне виховання.
- Готуючи дитину до майбутнього навчання в школі, треба дбати передусім про багатство і багатогранність її духовного життя, про виховання й розвиток розуму.
- Якщо ми хочемо, щоб наші діти виростили справжніми людьми, ми повинні забути про легке, безтурботне дитинство для них.

**ЯК ВИ ПЛАНУЄТЕ СТИМУЛЮВАТИ
ІНТЕРЕСИ ТА МОТИВАЦІЮ ВАШОЇ
ДИТИНИ ДО НАВЧАННЯ?**

ЦІКАВО ПОДИВИТИСЯ У РОДИННОМУ КОЛІ:

01

майже чарівна розмова

02

покинете кошеня

03

усмішка

04

добре слово

05

бо я - людина

06

не загубив, а знайшов

07

старий пенъ

Післямова

Ось зараз ви маєте змогу ознайомитися з останніми сторінками, затамувати подих від слів, що допомагають впорядкувати думки та зрозуміти свою місію після прочитаного. Адже, як у цього унікального видання та, відповідно, у нас як авторів є власна місія, так і у читача є своя відповідальність.

Ми маємо надію, що після того, як ви ознайомилися з книгою, нам вдалося зробити цей світ кращим. Принаймі одна цінність, яку ми змогли сформувавши хоча б в одній дитині, є нашим трофеєм. Це - величезне досягнення та кроки до кращої країни, до сильнішої нації, до вогнику в очах. Діти – наше майбутнє, відповідальність за яке лежить спершу на батьках. «Виховуючи свою дитину, ти виховуєш себе», - такі слова подарував нам Василь Сухомлинський, що вміщують у собі ціле чисте джерело спонуки до дії.

Ми щиро віримо, що у вас з'явилося бажання повертатися до видання ще не один раз, щоб закріплювати знання та практикуватися. Це є необхідною умовою плекання в душі необхідних цінностей. Якщо поки немає бажання повертатися, то відкладіть книгу й приділіть час для роздумів. Поставте собі запитання: «Навіщо мені потрібна ця інформація?» Зміни, до яких спонукає видання, мають бути бажаними, а читання має бути в задоволення. Це вже і є першим кроком до розуміння книги, яка транслює виховання без примусу, в любові.

Наша команда під час роботи над виданням ніколи не відчувала втоми чи тиску. Кожна сторінка дихає натхненням та бажанням бути частинкою великої ідеї. Тому ми сподіваємося лише на позитивні емоції від прочитання. Ваша місія – не забувати про книгу, передавати далі отримані знання та втілювати їх на практиці, адже на цих сторінках живе пам'ять про справжнього педагога, Людину з великої літери – Василя Олександровича Сухомлинського. Тож читаємо із задоволенням, піклуємося про світ та змінюємося на краще!

З повагою, автори студенти-грінченківці та учні

ДЖЕРЕЛА

1. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5-ти т. Т. 2: Як виховати справжню людину. Сто порад учителеві. - К.: Рад. шк., 1976. - 661 с.
2. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5-ти т. Т. 3: Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. - К.: Рад. шк., 1977. - 670 с.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5-ти т. Т. 4: Павлиська середня школа. Розмова з молодим директором. - К.: Рад. шк., 1977. - 640 с.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в 5-ти т. Т. 5: Статті. - К.: Рад. шк., 1977. - 639 с.
5. Сухомлинський В. О. Вогнегривий коник: Казки. Притчі. Оповідання. / упоряд. і передм. Сухомлинської О. В. - К.: Знання, 2017. - 255 с.
6. Сухомлинський В. О. Я розповім вам казку... Філософія для дітей / Василь Сухомлинський ; уклад. Сухомлинська О. В. - Х.: ВД «ШКОЛА», 2018. - 576 с.
7. Журба К. Творчі завдання, вправи, анкети для формування національно-культурної ідентичності в учнів 5-7 класів / К. Журба // Шкільний світ. - 2018. - № 9. - С. 7-19.
8. Kleon A. THE STEAL LIKE AN ARTIST JOURNAL: A Notebook for creative Kleptomaniacs / Austin Kleon, -New York: Workman Publishing Company, Inc., 2015. - 224 p.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	1
В.О. Сухомлинський «Азбука моральних заповідей».....	2
Діти про цінності.....	24
Студенти про цінності.....	36
Вправи для дітей.....	56
Що означає бути вдячним дідусю та бабусі?	62
Що означає любити Батьківщину?	63
Що означає поважати батька?	64
Що означає бути вдячним?	65
Що означає мати гідність?	66
Що означає поважати жінку?	67
Що означає цінувати індивідуальність свою та інших?	68
Що означає цінувати знання?	69
Що означає бути красивим?	70
Що означає мати любов до людей?	71
Як цінувати матір?	72
Що означає бути мужнім?	73
Що означає бути частиною народу?	74
Що означає виконувати обов'язок?	75
Що означає цінувати працю?	76
Що означає поважати старше покоління?	77
Що означає бути совісним?	78
Як це - бути терпимим і непримирним?	79
Що означає цінувати школу?	80
Що означає цінувати юність?	81
Твоя неповторна абетка цінностей.....	82
В.О. Сухомлинський «Поради для батьків».....	86
Фантазування	88
Формування краси як цінності	91
Декілька активностей, які допоможуть дитині розвивати своє уявлення про красу.....	95
Формування доброти.....	98
Формування милосердя	102
Формування життєрадісності	106
Формування любові до природи	110
Цікаво подивитися у родинному колі	114
ПІСЛЯМОВА.....	116
Джерела.....	117

